

Učiteljski Tovariš

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: V Maribor! — † Ivan Bartl. — Nekaj misli o bodočnosti našega stanja — pot najmlajšim tovarišem in tovarišicam. — Boj slovenskega učitelja za pripadajočo mu petletnino. — Zmes. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Jubilejska samopomoč. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Zaradi počitnic bo izšla prihodnja številka dne 20. vel. srpana.

V Maribor!

„Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ ima dne 8. in 9. t. m. v Mariboru svojo XII. skupščino.

To bosta zopet dva praznika za učiteljstvo, ki ga združuje naša „Zaveza“.

Vodstvo „Zaveze“, ki izpolnuje z občudovanja in vsega priznanja vredno požrtvovalnostjo težki in odgovorni svoj posel, je objavilo v zadnji številki našega lista vzpored temu zborovanju, ki nam izpričuje, da se resno zaveda „Zaveza“ svoje velike naloge, da temelji nje delovanje na zdravi podlagi in da je v resnici zastopnica in zagovornica interesov vsega avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Ne prihaja nam niti od daleč na misel, da bi z bombastičnimi slavospevi poveljčevali „Zavezo“, saj vendar pozna vsak napredni učitelj in vsaka napredna učiteljica nje delovanje, in nikomur izmed nas, ki se ne bojimo poudarjati svoje svobodomiselnosti, niso neznaní veliki uspehi njenega dvanajstletnega vztrajnega delovanja, ki

je obrodilo slovenskemu in istrskohrvaškemu učiteljstvu mnogoteri sad.

Ne zdi se nam potrebno, da bi tu navajali vse tisto, kar nam je priborila „Zaveza“, a eno se nam zdi vendar vredno posebnega poudarka: *s pomočjo „Zaveze“ se je zbudilo med našim ljudstvom, bodisi med tistimi vrstami, ki so delovanju in stremljenju našega učiteljstva prijateljski naklonjene, bodisi med tistimi vrstami, ki goje do naprednega in liberalnega učiteljstva strupeno sovraštvo, zanimanje in upoštevaje.*

Dobro vemo, kakšna je bila naša preteklost. Nobeden stan, razen kmetiškega in delavskega, ki sta — in deloma tudi še danes — sužensko služila visoki, brezobzirni, izčrpajoči in nenasitni gospodi, nima tako žalostne preteklosti. Ob pogledu vanjo nam mora zakipeti kri, in z bridkimi občutki stojimo ob grobovih svojih prednikov.

Učitelj Deska stoji v vsi svoji mizeriji pred našimi očmi. Vsa ona doba prekletstva, suženjstva in pasjega življenja, katere žalostni reprezentant je izsušeni Deska, nam plava v krvavem žaru med klici po maščevanju pred očmi. V nas se dviga moč kot ogenj iz Vezuva, ki si je z lastno silo napravil pot skozi trdo zemeljsko skorjo.

Pogledi v preteklost nam dajejo moč za bodočnost, in naša sedanjost nas dela močne, ko nam je treba odbijati ostudne in neosnovane napade posvečenih rok, ko

† Ivan Bartl.

Dne 18. mal. srpana t. l. se je zbrala pred šolskim poslopjem v Šmartnem pri Litiji mnogobrojna množica. Videli si ljudi različnega spola, različne starosti ter tudi različnega stanu. A vsi ti obrazi so bili videti resni, niti na enem se ni pokazal zadovoljen smehlaj. In vsa ta velika množica ni bila niti najmanje šumna, marveč od nje je izhajal polglasen šepet — vse je bilo stisnjeno in okovano pod neko grozno, nevidno močjo. Iz šolskega poslopja pa je vela črna zastava kakor velika perotnica mrtvaške ptice. In dasi je bilo soparno, vroče poletno jutro, vel je vendar od te zastave nizzdoli mrzel, leden dih — smrti. In res, smrt je bila v najbližji bližini, stiskala se je v pritlični sobi šolskega poslopja ter sezala nasproti iz temnih kotov.

Vstopil sem. Omamljiv in soparen vonj me je objel ter pritisnil z vso močjo na moje že itak razburjene živce. In začutil sem, kako se je stresla v meni vsaka žilica,

kako je počasi jela zastajati kri okoli srca. Tedaj pa nisem mogel več vzdržati. Naglo sem se zadnjikrat ozrl tja gori na oder, pred očmi mi je vztrepotalo še zadnjič visoko čelo in oni vdrti, izsesani in izžeti obraz s svojo svinčeno poltjo, vsplapolale so sveče, zgenile se glave okoli odra stoječih oseb in — bil sem zunaj.

In spomnil sem se zadnjih večerov, ko je na tem odru ležeči Ivan Bartl poučeval v petju za koncert, ki se je imel prirediti v prid Prešernovemu spomeniku. Komaj je od tega preteklo par mesecev, ko se je vsak večer v litijski šoli razlegal njegov lepi glas:

„Ležal na mrtvaškem odru,
v sobi temnej mlad je mož,
sredi belih sveč brlečih,
sredi lepih, svežih rož . . .“

Tedaj je še gorko življenje plulo po njegovih žilah, up in nade v boljšo bodočnost učiteljstva so naslajale njegovo dušo, v sebi je čutil še moči v čvrsto nadaljnjo delovanje. A zdaj?!

nam je treba neprestanega boja, da si ustvarimo pravično in ugodno materijalno pozicijo med drugimi potrebnimi in nepotrebnimi stanovi.

Nesramno laže tisti, kdor govori ali piše, da nima naše delovanje programa in smotra, da ravnamo po načelih pravega liberalizma samo zavoljo tega, ker smo se vdali ali — kakor se glasi njih omlačena fraza — udi njali liberalizmu, ker je nasprotnik cerkve. Nihče nam ne more dokazati, da smo se kdaj pokazali nasprotne cerkvi kot taki. Nasprotni smo le onim, ki jo vladajo, in to zato, ker so nasprotni oni nam. V boju posameznih stanov velja še dandanes geslo: Oko za oko, glava za glavo! — To opazujemo v prirodi sami. Kadar se stepo elementi — recimo ogenj in voda — ne odneha prejed, da ne podleže drugi. Ta princip velja tudi pri nas. *A od svojih nasprotnikov se razlikujemo v ti glavni točki, da se bojujemo mi za to, kar nam gre, in da smo v tem boju zgolj stvarni in mirni, oni pa iztezajo grabljive roke po tem, kar jim ne gre, in so v tem boju zgolj osebni in strastni.*

V zadnjem času, odkar smo stopili s pravo barvo na dan, smo morali čuti toliko nesramnih, uprav sirovih osebnih napadov, da zalije človeku dušo gnus in zaničevanje. Seveda so že davno umrli časi, ko je učitelj mirno prenašal udarce, ki so padali po njem. Porušili smo „pons asinorum“, in novi šolski zakon nas je iztrgal iz klešč, ki jih je zapredla pajčevina v shrambi krutega orožja grozovite inkvizicije. Nad nami plava solnce svobode, in naše duše pijejo to dobrodejno luč. Ne moremo se torej prečuditi onim izmed svojih vrst, ki silijo v temo nazaj in si natikajo prostovoljno jarem tlačanstva. Posamezniki se morda prav dobro počutijo v tej temoti, zakaj dobičkarija in nepoštenost dobro plačuje izdajice. *A nikdar in nikoli več ne pridejo časi, da bi še kdaj objemal vse učiteljstvo črni plašč, v katerega sencu ugasne luč svobodne misli in napredka.*

Nikdar in nikoli več!

Da, bili so časi, ko sta bila absolutna vladarja vsemu, kar je životarilo, cerkev in grad, ali teh časov ni več in jih nikoli več ne bo!

Moč gradov je razpadla v nič, cerkev je izgubila zavoljo brezprimerne ravnanja svojih služabnikov malone ves kredit, ostala nam je samo vera v pravičnost, ki deli dobremu delu plačilo, a slabemu delu kazen!

Iz takega razmišljanja me je probudil ropot voza. V istem hipu se je začul iz sobe srce pretresujoči krik in glasen jok. Zabijal se je pokrov nad krsto pokojnikovo. Mimo mene pa je sklonjena stopala pokojnikova vdova s svojimi tremi otroci. Stopili so v voz, a še od tam so vpili otroci svoj vedni: „Z Bogom, papa!“ „Z Bogom, papa“. In krčevito so se jim tresla mlada trupleca in vila in zibala se kakor travna bilka v ljutem viharju. Kmalu nato je izginil voz za bližnjim ovinkom. Ko sem pa povzdignil oči, sem videl sledove solza v očeh okoli stoječih. Bil je to grozen, nenavaden, neizbrisljiv prizor! Raz vedro nebo pa je sevalo solnce tako mladostno, tako svetlo . . .!

Dolg sprevod se je nedolgo vil na pokopališče, v solncu se je svetlikala krsta, tresli se venci, vzdigoval se poulični prah. In zadonel je tudi oni grozni ropot na krsto, prve nizdoli padajoče grude so ga provzročile. Nazadnje je še govoril tovariš nagrobni govor, plakali so otroci, a tudi malokatero oko starejših je bilo suho! . . .

S takimi mislimi prepojeni se bomo zbrali dne 8. in 9. t. m. v krasnem mariborskem „Narodnem domu“. Iz vseh slovenskih in istrskohrvaških pokrajin bo prihitelo naše vrlo učiteljstvo v zeleno Štajersko, da si tamkaj tovariši in tovarišice prijateljsko stisnejo roke, da si v resnem zboru zbrani nabero novih moči za nadaljnje delovanje na polju narodnega, naprednega, svobodnega šolstva in da si v prijateljskem krogu razvedre duha in v dobri volji zamoré težke in otožne misli.

Naj pride tudi naš dacar, kurat Koblar, da bo štel, kolikokrat bomo dvignili kozarce kipečega Štajerca na lepšo in pravičnejšo svojo bodočnost!

„Učiteljski Tovariš“ kliče vsem skupščinarjem odkritosrčne pozdrave! A pozivlje obenem vse slovensko in istrskohrvaško učiteljstvo, da prihiti v čim večjem številu v Maribor, da pokažemo tako tudi na zunaj, kako smo vsi brez izjeme in brez bojazni zavzeti za svojo sveto stvar.

Našemu listu ni menda treba ob tej priliki še posebe poudarjati, da ima v „Zavezi“ združeno učiteljstvo v njem svojega zagovornika, ki se ne boji nikogar.

In tako gledamo vsi zaupno — opiraje se na svojo moč — v bodočnost, ki je naša! Učiteljsko vprašanje je danes aktualno, in do najvišjega mesta sezajo naši glasovi!

Nekaj misli o bodočnosti našega stanu.

I.

Danes se ne govori samo o razvoju posameznega človeka, individija, ampak tudi o razvoju stanu, t. j. skupnosti vseh onih posameznikov, ki pridobivajo svoj kruh na več ali manj enak način, z istim delom, z istim trudom, ki bijejo boj za obstanek radi tega v skupnem voju, ki imajo radi tega tudi iste ideje in smotre.

Razvoj stanu je odvisen od mnogih pogojev. Eden izmed glavnih in takoj razvidnih je tale: ako se naj stan lepo razvija, mora njegov naraščaj proporcionalno z delokrogom se širiti. Stan, kateri tega pogoja neče ali ne more izpolnjevati, mora propadati in se umikati drugim stanovom. Premalo članov enega stanu ne more zabraniti tujega navala, preveč članov enega stanu oslabi istotako stanovsko silo, ker postane kruh za vse ude premajhen in vsled tega tudi

Kaj naj Ti, dragi pokojni tovariš, še napišem v slovo? Brezpomembno je pač, da bi našteval tukaj razne date, rojstva, učenja, izpitov itd. Tvoje življenje je bilo življenje idealnega ljudskega učitelja z vsemi veselimi in žalostnimi stranmi in z vso neizogibno — bedo. Deloval si v šoli vztrajno in z vsemi svojimi močmi in v to ti bodo hvaležni še pozni šmartinski rodovi! A pribijem naj tukaj, da si bil z gojitvijo slovenske pesmi, s svojim tamburaškim zborom pravi dobrotnik šmartinski in cele okolice in trdno sem prepričan, da ta Tvoj sled ne izgine nikdar izmed naroda in da bode ime „Bartl“ zapisano z zlatimi črkami v ljudski tradiciji! In Tvoje skladbe, katere so že na potu, da izidejo, bodo ta Tvoj sled gotovo še povzdignile in učiteljstvo slovensko bode lahko zopet napisalo v svoj imenik novo ime, Tvoje ime, nekako tako-le: „Ivan Bartl, učitelj in vzgojitelj, ne samo mladine, pač pa tudi odrastlih, torej v pravem pomenu — narodni učitelj!“

Zdaj pa z Bogom, Bartl! . . .

Jos. Kostanjevec.

ne more noben ud dobivati toliko hrane, da se more moč pojaviti v vplivu na okolico.

Najhujša konkurenca mora nastati naravnim potom med stanovoma, ki imata slično pot k različnim smotrom.

Danes bojujeta dva stanova za hegenomijo med slovenskim ljudstvom: učiteljski in duhovski stan. Oba imata slično pot, oba želita priti po pouku mase do različnih smotrov. Čim moramo označiti smoter duhovstva — popolna vlada nad ljudstvom in izčrpanje istega v svojo korist, v svoje dobro življenje, moramo prisojati učiteljstvu najplemenitejšo namero — oproščenje narodnega duha iz nenaravnih spon, oplemenitenje ljudstva, razširjanje vede in prosvete povsem zemeljskem površju.

Ker imata oba stana pouk kot glavno sredstvo na razpolago, mora nastati med tema stanovoma najkrutejša konkurenca. Naj torej govorijo o dobrem razmerju med učiteljstvom in duhovstvom toliko, kolikor le hočejo; dobro razmerje je izključeno a priori med tema konkurirajočema stanovoma, in vse govorjenje ene ali druge stranke za edinstvo in zvezo se sme smatrati le kot sredstvo, uspravati nasprotnika in ga v spanju prevladati. To je moje mnenje, to mora biti mnenje vsakega, kdor se trudi vsaj deloma spoznati pravo stanje sedanjih družbenih razmer.

Dosledno moramo iz povedanega izvajati sledeče: boj med učiteljstvom in duhovstvom ne more več prenehati, dokler ne propade ena izmed teh dveh strank, **dokler eden izmed teh dveh stanov ne izgine popolnoma ali pa postane suženj drugega**, ki pač mora napeti v delu vse svoje sile, a mora delati po nazorih in navodilih svojega gospodarja in ne več zase, ampak za svojega zatiralca.

Danes moremo opazovati ta boj v svojem prvem stadiju. Boj se je šele začel, začel tedaj, ko je učiteljstvo občutilo v sebi dovolj moči za vstajo zoper svojega nekdanjega gospodarja. — Vspehi prvih bojev so navadno mali, brezpomembni. Tako je tudi pri nas. Mnogo doslej nismo pridobili. Slovensko ljudstvo je predolgo v oblasti svojega duhovništva, ono se ne more takoj odločiti za novega voditelja, ki je šele nastopil, sam po sebi še nepopoln in brez primerne števila. — A prvemu boju morajo slediti in bodo sledili hujši boji, dokler ne pride odločilni trenutek, ko bode šlo za življenje, ko bode vse se odločilo.

Čigava bode zmaga? — To vprašanje nam mora biti vedno pred očmi. Ono nas mora vzbujati k razvoju vseh sil, k neprestanemu delu. — Čigava bode torej zmaga? Primerjajmo naše sile, naša sredstva in potem lahko sklepamo, čigava bode osoda gospodarja, čigava osoda sužnja.

Šolstvo v obče nikdar več ne more priti pod klerikalno oblast. Razvoj šolstva je predaleč dospel, šolstvo ne more več nazadovati. Bodočnost in sicer najbližja bodočnost bode jasno dokazala, da se v tem svojem zatrevanju ne motim. Šolstvo v obče bo zmagalo.

Šolstvo v obče pravim, in to s posebnim poudarkom, zakaj ne mislim tu na slovensko šolstvo. Da so povsod iste razmere, kakor v našem ubogem, izpitem ljudstvu, tedaj bi ne mogel tako zmagoslavno klicati: šolstvo bo

zmagalo. Razmere v našem narodu niso takšne, da bi se narodno šolstvo po lastnih silah razvilo. Razvoj šolstva med slovenskim ljudstvom je odvisen od razvoja šolstva pri drugih narodih in od volje vlade. Ko bi bil odvisen razvoj šole od slovenskega ljudstva samega, bili bi učitelji že davno na stališču, kakor pred petdesetimi leti, govorilo bi se namreč o učiteljih prav malo, mnogo pa o mežnarjih. To bi bilo stanje učiteljstva, ko bi imelo odločevati osodo našega stanu slovensko ljudstvo samo.

Med tem, ko torej uživa slovenski učitelj obrambo naprednih narodov, ima čas se krepiti in jačiti. Pod krilom sedanjih zakonov, ki zajamčijo neodvisnost šole, more učitelj izpodkopati klerikalni vpliv, dokler se ne zruši vse klerikalno gospostvo nad našim ljudstvom. Krepiti se moramo na dva načina: po naobrazbi posameznih članov našega stanu, da so boljši za boj, in po pomnoževanju našega števila. Oboje potrebuje dela, ki ga moramo deloma, **samo deloma** sami opravljati s tem, da sami delamo za našo popolnost in poskusimo zvatiti inteligentne moči v naše vrste.

Toda ne uporabljajo vseh sredstev tudi duhovniki? Gotovo. Tudi oni se popolnjujejo, tudi oni rastejo v številu. Fakt je, da stopi vsako leto skoro polovica slovenskih gimnazijskih abiturijentov v razne teologije, kjer se vzgojijo iz njih pripravniki bojnikov po starodavni, izkušeni metodi. Duhovnik, ki stopi iz teh zavodov, je popolnoma usposobljen za delovanje v prilog klerikalni politiki, je prešinjten navdušenosti za boj in če ga ne navdaja ravno prepričanje o pravičnosti in etiški vrednosti klerikalne politike, napolnjuje ga vsaj živa uverjenost v potrebo takšne politike za lastno dobro. — Takšen je torej naš nasprotnik tedaj, ko stopi iz vzgojevalnega zavoda, popolnjuje se pa sam še bolj. Vse duhovništvo vesoljnega sveta navdaja samo en duh, vsi se pokoravajo samo enemu vladarju in ravnajo po istih navodilih. Slovensko duhovništvo je le del velikanske klerikalne organizacije, je pa v sebi izvrstno organizovano, četudi ima več podpoglavarjev, gre vendar povelje in geslo za vse, kakor iz enih ust. Pomnožuje se razen tega to naše duhovništvo od leta do leta, ker se mu posveti, kakor rečeno, polovica slovenskih umov.

Ako je temu tako, bomo učitelji imeli bojevati z vedno močnejšim, popolnejšim, številnejšim sovražnikom, kojega moč in število se razširja proporcijalno z delokrogom, torej s številom duš. — Ako naj res učiteljstvo premaga vpliv slovenskega duhovništva na slovensko ljudstvo, mora toraj ne samo vedno bolj se razvijati, ampak v tem razvoju doseči plus, sicer ostane neta obe nasprotujoči sili vedno v istem razmerju: učiteljstvo bode vekovečno slabše od duhovnika.

Je-li mogoče, da se naše sile razvijejo pri obstoječih razmerah tako, da dosežemo celo tisti potrebni plus? Nikakor! Žali Bog, da moramo tako odgovoriti na tako aktuelno vprašanje. A navzlic našemu obžalovanju moramo reči, da pri obstoječih razmerah slovensko učiteljstvo ne more napredovati, ampak mora nazadovati, zakaj kvaliteta in kvantiteta našega naraščaja vedno, od leta do leta slabeva.

Naš naraščaj slabeva neprenehoma kvalitativno in kvantitativno. Evo dokazov: Pred šestimi leti je zapustilo

blizu trideset slovenskih abiturijentov mariborsko učiteljske, bili so to mladeniči, ki zdaj delujejo po vsem Spodnještajerskem, povsod v čast in slavo našega stanu. Od tedaj naprej se je število slovenskih abiturijentov od leta do leta krčilo; pač pa se je razmeroma množilo število onih učiteljskih kandidatov, ki so zapustili učiteljski stan ter se posvetili drugemu stanu. Letos je mariborsko učiteljske poslalo v Slov. Štajer pet, **reci pet** učiteljev, izmed katerih bode gotovo 60—80% odšlo od učiteljstva.*)

Da bi ljubljansko in koprsko učiteljske dovolj kandidatov za vse slovenske šole producirali, to je gotovo nemogoče. Zato pa smemo zaključiti, da dosega slovensko učiteljstvo mesto plus v svojem razvoju vedno le minus, in da bo nekaj ta minus tako grozen, da bomo s strahom opazovali ostanke slovenskega učiteljstva. In tisti ostanke ne bodo več sposobni za boj proti klerikalstvu, ki bode doseglo vrhunec svoje popolnosti in svoje sile! Zato pa izjavljam, da bode učiteljstvo v boju z duhovništvom na vsak način propalo, ako se ne sanirajo obstoječe razmere, ako ne bomo skrbeli še o pravem času za popolnitev našega števila.**)

Na pot najmlajšim tovarišem in tovarišicam.

Zaprla so se vrata vseh nemških učiteljske, kjer se vzgajajo slovenski učitelji in slovenske učiteljice — in z zrelostnimi izpričevali v rokah čakajo naši abiturijenti in naše abiturijentinje na službe.

Obloženi z raznimi znanostmi in teorijami stoje pred resnim življenjem, kamor jih kmalu dovede neizkušeni korak. S teorijami pravimo zato, ker hranijo naša učiteljska preveč svoje gojence z raznimi teorijami, a jim nudijo premalo prilike, da bi si jih utrdili s praktičnimi poizkusi. Znani so nam n. pr. slučaj, da je z zavzetimi očmi ostrmel novinec učitelj-enorazredničar, ko je došel na svoje mesto, prebiral razne spise, nakopičene v omari, ter prijel v roko tiskovine: „Vložni zapisnik“, „Razrednica“, „Tednik“, „Šolska matica“ . . . same španske vasi! — Stopiti je moral k bližnjemu starejšemu tovarišu, da ga je poučil, čemu so ti papirji in kako mu je ž njimi ravnati.

Mnogoteremu abiturijentu in marsikateri abiturijentinji bije v bojazni srce, ko se odpravlja na prvo službeno mesto; zlasti onim, ki so preživeli vso dobo svojega šolanja v domači hiši ob skrbnem in pazljivem očesu materinem. Človeku je seveda težko, če se loči z doma, če ga ne ogreva več tista neopisna milina materinega očesa. A vzrok tej tesnobi je tudi dejstvo, da so naša učiteljska preveč srednješolska in da premalo vzgajajo v

*) Kaj je neki vzrok, da se tako strašno krči število slovenskih abiturijentov na mariborskem učiteljsku? Slišali smo že marsikaj, česar ne moremo prav verjeti; n. pr. o nekem „podredakterju“ „Gospodarja“, ki poučuje slovenščino. Značilno je tudi to, da so slovenski dijaki 2. letnika se protivili zahajati v slovensko učno uro in uprizorili „štrajk“.

Uredn.

***) To se pa toliko časa ne bo zgodilo, dokler se korenito ne izboljšajo naše gnotne razmere; to klerikalci tudi dobro vedo in prav zato se vedno upirajo povišanju učiteljskih plač; naši poslanci so pa še premalo napredni, ker ne izprevidijo velike nevarnosti, ki preti napredni in svobodni ideji in misli. Bojimo se, da pridejo do pravega spoznanja šele tedaj, ko bo že prepozno! Skrbimo torej pri prihodnjih volitvah, da pridejo v naše delzelnice in državno zbornico v istini napredni in svobodnomiselni poslanci.

Uredn.

kandidatu ali kandidatinji, ki skoraj prestopi v javnost, s a m o z a v e s t, m o š t v o in z r e l o s t. Disciplinarni red naših učiteljske je popolnoma skladen z onim, ki velja za gimnazije in realke, dasi je značaj — o namenu ne govorimo! — teh učilišč ves drugi nego značaj pripravnic. Gimnazija in realka sta pripravljalnici za vseučilišče, a pripravnica pahne abiturijenta takoj v resno življenje, kjer mora hipoma začeti služiti si svoj kruh in izvrševati svoj težki in odgovorni posel.

Nam se zdi duh, ki vlada po naših učiteljskih, pretesen, premalenkosten. Ta duh ima pred očmi zgolj srednješolskega dijaka, a ne kandidata za učiteljski stan. Ponemod je ta duh tako tesnosrčen in naiven, da šteje kandidatom v greh, če bero naš list! Nam se niti ne sanja, da bi se hoteli bahati, a toliko pa vendar smemo reči, da se tisti, ki mu je resno do tega, da bi bil kdaj dober in zaveden učitelj, baš iz našega lista lahko navzame prave stanovske zavednosti, brez katere si ne moremo misliti učitelja. A če je kje kak takšen, ni vreden tega imena!

Kadar opravlja učiteljski kandidat svoje verske dolžnosti, kadar govori z Bogom, takrat naj prebira mašne bukvice, a kadar se pripravlja za svoj stan, takrat sme vendar tudi kaj drugega in boljšega vzeti v roke nego je Krištof Šmid ali celo „Slovenski učitelj“.

Duh, ki vlada po naših učiteljskih, mora vedeti, da nima pred seboj otrok, nego da ima opraviti z mladino, ki jo naj usposobi za resno življenje in delovanje. A če je kdo v resnici še otročji, njemu mora pripravnica zbuditi ponos in zrelost. Poudarjati mora važnost in veljavo stanu, za katerega se pripravlja. Da pa ne izgreši to poudarjanje svojega namena, *ne sme — in če razume svojo nalogo — tudi ne more zamolčati pripravnica, kako je dospelo učiteljstvo, katerega vredni in delavni člani naj postanejo njeni gojenci, do današnjega ugleda, do današnje moči. Kazati mora na našo žalostno preteklost, ko nas je duhovniška vsemoč pritiskala k tlom, da tako zbudi v mladih, ognjenih srcih ponos do stanu, ki je s pomočjo novega šolskega zakona in pa z lastno železno silo strlo verige prejšnjega hlapčevanja ter postavil šolo na svobodna tla!*

Zdi se nam, da se čutijo nekatera naša učiteljska visoko nad učiteljstvom, s katerim bi pravzaprav morala stati v vedni dotiki, kakor n. pr. v Zagrebu. Zatorej se tuintam že itak prestrogi disciplinarni red, ki samo prepoveduje, a ničesar ne dovoljuje, izvaja prenatanko, preburokratski, in ubogemu kandidatu prinese dostikrat cigareta iz slabega tobaka slab red v nravnosti. In sam Bog ne daj, da bi se kandidati ali kandidatinje združevali zunaj šole! Gorje, če bi si osnovali kak literarni klub, kako govorniško vadnico, kak pevski zbor, kakšno čitalnico, ali še kaj drugega takega strašnega! Železna roka precej razkropi to krdelo, in če ni drugače, poseže celo policija vmes!

Nismo se namenili, da bi v tem članku navajali vse to, kar se nam ne zdi prav urejeno po naših učiteljskih, in da bi povedali svoje misli o preuredbi preparandij, kar bomo storili morda kdaj pozneje, saj bi nam bilo morebiti to dovoljeno, ker je glavna skrb našega lista, da deluje za vsestranski napredek našega učiteljstva in šolstva.

Danes smo samo hoteli svojim najmlajšim tovarišem in tovarišicam ob trenutku, ko se uvrščajo v naše vrste, zaklicati odkritosrčne pozdrave. Krepko jim stiskamo roke v pozdrav in sprejem. Besede nam grede naravnost od srca. Brez hlimbe in ostudnega zavijanja oči proti

nebu izjavljamo, da Vas sprejemamo med se v jasni zavešti, da smo pravi učitelji, ki previsoko cenimo svoj stan, nego da bi prepustili vladno čezenj onim, ki sodijo o nas tako, kakor je pred nedavnim časom pisal „Slovenec“: „Učiteljstvo je tudi med liberalnimi rekruti, in celo v prvih vrstah. Res je, pa tudi ne za vse. A brez strahu pa lahko vprašujemo: Odkod pa ste vi, gospodje liberalni učitelji? Ob času liberalnih vlad na Kranjskem, takrat ko je bil Pirker deželni šolski nadzornik, ko so bili tudi drugi šolski nadzorniki nemškutarji, si našel prav pri veliko učiteljih Simovo „Laibacher Schulzeitung“ in ob volitvah je cela vrsta kasneje narodnih, sedaj zopet liberalnih učiteljev hodila volit nemškutarje. Mladi so liberalčki med učitelji, za seboj nimajo zgodovine. Svoboda, ki jim jo daje sedaj zakon, da se smejo združevati in zbirati in da smejo pisati, oziroma prepisavati in tiskati svoje liste, jim je strašno všeč. Uporabljajo jo s šumom, da se zdi, kot bi se svet podiral. Pa se le igrajo s svobodo! Prav kot otroci! Nastop brez šuma in ropota je otroku zopern; tako tudi liberalnemu učitelju. A naj zapiše druga sapa, pa bodo tudi njihovi sajasti dimniki kmalu ometeni in ne bode več nevarnosti, da bi se vsled nesnažnosti zatrosil iz njih ogenj po celi Sloveniji!“

Te nesnažne besede smo zapisali tu samo zato, da vidite, poleg kakih ljudi je dandanes delovati slovenskemu učitelju in slovenski učiteljici. Da ne boste zašli med take naše obrekovalce, to je jasno in naravno. Saj boste našli med nami verne tovariše, ki vam bomo vedno in povsod stali z besedo in dejanjem ob strani. In tako bosta vaša mladost in naše izkustvo pripomogli avstrijskemu jugoslovanskemu učiteljstvu do lepših in blažjih časov.

Bodite torej še enkrat presrčno pozdravljeni v naši sredi!

Boj slovenskega učitelja za pripadajočo mu petletnino.

Učitelji na Kranjskem imamo že tako sramotno-majhne petletnine — po 80 K; a še za te se moramo časih hudo bojevati, da jih dobimo, kakor kaže sledeči slučaj:

Tovariš N. je postal definitivno 24. vinotoka 1880. l. Potemtakem bi mu bila pritikalna 1. petletnina 1. listopada 1885. l. A vsled spletk okrajnega glavarja, ki dotičnega naprednega in narodnega učitelja ni mogel trpeti, je dobil prvo petletnino šele s 1. vel. srpanom 1890. Na podlagi te je potem, rešivši se spletk svojega nasprotnika, dobil 2. petletnino 1. vel. srpana 1895. Ko je izšel znani odlok upravnega sodišča od dne 3. grudna 1898., se je učitelj N. takoj oglasil s prošnjo pri c. kr. okrajnem šol. svetu v Y., kamor se je bil potem preselil, da se mu takoj nakaže 3. petletnina ter izplačajo zaostanki. A tu se začne njegova „trnjeva pot“ . . . Popolnoma objektivni in nepristranski c. kr. okrajni šolski svet je g. N. opetovano v dveh sejah priznal zahtevano 3. petletnino. Toda c. kr. deželni šolski svet se je branil in branil ter naposled poslal dotičnemu c. kr. okr. š. svetu to razsodbo, katero podajemo v izvorniku:

Z. 1320.

K. k. Landesschulrath Laibach 2./7. 1900.

Der Landesschulrath findet die dortigen Sitzungsbeschlüsse vom 20. Dezember 1899, Z. 1096 und vom 14. Mai 1900, Z. 669, von denen der erstere bereits mit dem h. ä. Erlasse vom 13. Jänner 1899, Z. 3922 sistirt

und mit welchem dem N. die 3. Dienstalterszulage vom 1. November 1895 zuerkannt wurde, als rechtswidrig aufzuheben und zu entscheiden, dass N. für die Zeit vom 1. November 1895 bis zum 1. November 1900 nur zum Bezuge der mit dem Erlasse des Bezirksschulrathes X. vom 21. August 1895, Z. 667 sowie mit dem h. ä. Erlasse vom 28. August 1895, Z. 1958 ihm rechtskräftig zuerkannten, bzw. angewiesenen 2. Dienstalterszulage berechtigt ist, nachdem, abgesehen von der formellen Rechtsfrage die obgenannten Erlasse in Rechtskraft getreten sind, wodurch dem krainischen Normalschulfonde materielle Rechte erwachsen sind, die einseitig nicht mehr modifizirt werden können.

Gegen diese Entscheidung steht dem Interessenten der binnen der Frist von 14 Tagen von dem der Zustellung folgenden Tage angerechnet hieramts einzubringende Recurs an das k. k. Ministerium für Cultus und Unterricht in Wien zu.

Der k. k. Landespräsident Hein m. p.

Seveda tovariš N. ni čakal določenih mu 14 dnij, marveč je takoj poslal naučnemu ministrstvu sledeči priziv:

Visoko c. kr. naučno ministrstvo!

Spoštljivo-vdani podpisane si dovoljuje pritožiti se s tem proti sklepu visokega c. kr. deželnega šolskega sveta v Ljubljani od dne 2. mal. srpana 1900, št. 1320 ter prosi, da bi se mu priznala 3. petletnina od 1. listopada 1895. Ponižno svojo prošnjo opira na sledeče razloge:

1. Glasom priloženega (dekreta) je bil 24. vinotoka 1880 imenovan definitivnim učiteljem.

2. Vsled tega bi moral dobiti 1. petletnino 1. listopada 1885. Dovolitev 1. in vsled te 2. petletnine pa se je zakasnila, kakor se naj posname iz priloge, za skoro 5 let.

3. Ta zakasnitev pa se ni vršila v smislu razsodbe visokega upravnega sodišča od dne 3. grudna 1898. l., ker ni bila izvedena disciplinarnim potom, in je tako oškodovanje, ki znaša 1000 K in še več, mogoče le kot disciplinarna kazen, česar pa v tem slučaju ni bilo.

4. Tretja petletnina od 1. listopada 1895 se je podpisancu priznala od c. kr. okr. šol. sveta v Y., kot edino kompetentne oblasti v tej reči, v dveh sejah (dd. 20. grudna 1899 in 14. vel. travna 1900). Teh sklepov predsednik te korporacije ni sistiral, najsi bi bil imel pravico do tega, če bi v teh sklepih opazil kako nepostavnost.

5. Sistiranje teh dveh sklepov po visokem c. kr. deželnem šol. svetu smatra podpisane postavno neutemeljeno; zakaj delovanje podpisanečeve je bilo zadovoljivo, česar ni tajil noben šolski nadzornik in noben okrajni šol. svet. Zatoraj bi bil moral visoki c. kr. deželni šolski svet dovoliti in izplačati zastani petletninski denar. To storiti bi bil dolžan posebno vsled razsodbe upravnega sodišča od dne 3. grudna 1898, ki naj bi mu bila navodilo, pa tudi vsled omenjenih sklepov c. kr. okrajnega šolskega sveta v Y.“

Bodemo videli, kaj poreče na to naučno ministrstvo. Učiteljstvu naklonjene poslance prosimo, da se pobrigajo za ta slučaj, ki je načelne važnosti ter naj na Dunaju storijo svoje korake. Pravo ime g. N. jim je na razpolago v uredništvu „Učit. Tovariša“.

Nadejati se je, da tovariš N. zmaga pri naučnem ministrstvu, toda, ako ne, potrka tudi pri — upravnem sodišču! Zahtevajmo vselej neustrašeno to, kar nam gre!

Lucilius.

Zmes.

XVI.

G. urednik! „Zmešani Rešetar“ je v prijetnem položaju, da Vam zopet lahko prezentira šopek duhtečih cvetk iz klerikalnega časopisja.

„Slovenec“ je prinesel pamflet na slovensko inteligenco, kjer piše o učiteljstvu sledeče: „Učiteljstvo je tudi med liberalnimi rekruti; in celo v prvih vrstah. Res je, pa tudi ne vse. A brez strahu lahko vprašujemo: Odkod pa ste vi, gospodje liberalni učitelji? Ob času liberalnih vlad na Kranjskem, takrat ko je bil Pirker deželni šolski nadzornik, ko so bili tudi drugi nadzorniki nemškutarji, si našel prav pri veliko učiteljih Simovo „Laibacher Schulzeitung“ in ob volitvah je cela vrsta kasneje narodnih, sedaj zopet liberalnih učiteljev hodila volit nemškutarje. Mladi so liberalčki med učitelji; za seboj nimajo zgodovine (ali Koblarjeve??). Svoboda, ki jim jo daje sedaj zakon, da se smejo združevati in zbirati in da smejo pisati, oziroma prepisovati (kakor Koblar Mitteisove potrese in Govekarjeve pripovedke!) in tiskati svoje liste, jim je strašno všeč (pa klerikalcem ne!). Uporabljajo jo s šumom, da se zdi, kot bi se svet podiral. Pa se le igrajo s svobodo! Prav kot otroci! Nastop brez šuma in ropota je otroku zopern (kakor se vidi, klerikalcem tudi!); tako tudi liberalnemu učitelju. A naj zapiše druga sapa, pa bodo tudi njihovi sajasti dimniki kmalu ometeni in ne bode več nevarnosti, da bi se vsled nesnažnosti zatrosil iz njih ogenj po celi Sloveniji.“ — Izborno je odgovoril „Slov. Narod“, ki pravi med drugim: „Kar je ‚Slovenec‘ stekli pop v tem svojem članku napisal, to so same prostaške insulte in drugega nič. Izlil je na slovensko inteligenco nekaj duhovniške gnojnice in jo ozmerjal, kakor je navada pijanih kaplanov, toda dokazov ni nobenih. Čemu tudi? Klerikalec mora itak vse verjeti, kar mu nakvasi kak maziljenec!“ Prav ima! „Slovenec“ smeši naš narodni čut, dočim ga imajo klerikalci samo takrat, kadar ga za svoje namene in za svojo malho potrebujejo. Poglejmo njih narodni čut! Zakaj so odpravili slovenske molitve pred sv. obhajilom? Zakaj izdaja mariborski, celovški ordinarijat nemški list, drugi zopet laški ali latinski? Zakaj ni nobenega slovenskega? Ali je slovenščina samo za slovensko inteligenco in kmeta? Zakaj dobivajo kaplani in župniki ob nastavljanju in premeščenju le nemške dekrete? Zakaj tako radi starejši „gospodi“ a la Klofutar govore nemški? Ali v svojem kratkem spominu ne pomnite več, kako je „Slovenec“ za vladanja Missija pobijal narodnost? Z vso vašo narodnostjo pojte rakom zvižgat! To je le humbug!

V „Slovenskem Listu“ bi rad Koblar na vsak način napravil iz duhovnov „prijatelje šole“. Kdo se ne smeje? Opetovano prežvekava, koliko so dali duhovni za ustanove, in koliko imajo še pri Jeranovi mizi deficita. Na str. 173 piše: „Iz duhovskega denarja se živi mnogo naših vseučiliščenikov (Knafelj!), učiteljskih pripravnikov in srednješolcev. Kje so pa drugi stanovi?“ (Bogme, nisem še nikdar sanjal, da so duhovni tako radodarni; prešmenčani liberalci so pa trdili, da farovška malha ni nikdar polna!). „Kaj so delali tačas drugi, ko so duhovni iz svojega žepa plačevali učitelje na farnih šolah, katere so ustanovili za izobrazbo naroda“. Bes te lopi! Duhovniki so iz svojega plačevali učitelje! Kdo jim je pa napolnil tisti žep? Kdo jim je ukazal, da so

morali šole ustanavljati? Starejši učitelji še dobro vedo, kako mastne so bile plače v konkordatski nemškutarski šoli! In te ponemčevalke so bile baje v izobrazbo naroda! Kdor tega ne verjame, je antikrist! Dalje: „Odkod dobivajo še danes revni dijaki, ki prosijo hrane, največ podpore! Znabiti je ‚Rešetarju‘ znano ime Jeran. Zato tolika hvaležnost! Mogoče pa je, da se marsikateri duhovnik kesa, da je storil za šolo le preveč“. Raca na vodi! Ta tobak pa je vendar prehud! Slovensko učiteljstvo pozivljam, naj naznani uredništvu duhovna, ki je za šolo preveč storil, zapišemo ga z zlatimi črkami v kroniko slovenskih šol. Ako jih je več, postavimo jim skupen krasen spomenik. Morda je bode kdo posnemal. — Dalje: „Mesto poštenih kmetjskih hlapcev (zakaj ne klerikalnih?) imamo vsled njihove dobrote (Bog jim lonaj!) sedaj nekoliko liberalnih ‚Rešetarjev“, ki menijo, da so zato plačani od ljudstva, da prodajajo katoliški mladini svojih možganov zmes“. Kaj bi le bil Zmrzlikarjev Tone, ko bi ne bil nikdar obiskal ljudske šole in potem gimnazij? Najbrž tudi hlapec, ki bi gnoj kidal, zdaj mora siromak v Rudolfinumu lenobo pasti in v svoji „Smetišnici“ pometati smeti. — Gnjusi se človeku, videčemu, kako hvalo si pojejo duhovni. Pregovor že pravi: Lastna hvala smrdi. Zares, koliko velikanskih dobrot dobivajo dijaki od njih. Tega pa ne vedo, koliko dijakov podpira slov. inteligenca, koliko n. pr. samo dr. Tavčar in župan Hribar, katera pa tega ne obešata na veliki zvon, ravnaoč se po krščanskem geslu: Kar dá levica, naj ne ve desnica.

O „Rešetarju“ in „Učit. Tov.“ pa piše „Slov. List“ sledeče: „Kdor še ne čuti razlike mej omikanimi krščanskimi učitelji (sakral!) in mej zmešanimi puhloglavci (fino!), ki trobijo v liberalni rog, naj vzame v roke fino pisani, znanstveni krščanski list „Slovenskega učitelja“ (ta pa že!) in potem liberalno propalico „Učiteljskega Tovariša“, v katerem ima prvo besedo oni „zmešani Rešetar“, ki pobira po raznih listih napade na vero (kaj pa, isto ima Koblar v zakupu) in duhovne in jih prežvekava v listu po trikrat, ker jih enkrat nima dovolj . . .“ Take budalosti, Koblar bi je imenoval „lumparije“, ne zaslužijo odgovora.

Poslanec Žitnik je na shodu v Zagorju 8. m. m. rekel tudi to, „da je velik prijatelj šole in gledališča, a hud nasprotnik konsumov“. Glejte, glejte!

Dne 28. rožnika t. l. je bila v Gorici imenitna poroka. Klerikalni „Primorski list“ se je oženil s klerikalno „Gorico“, katero tudi nazivajo „Norico“. Pripoveduje se, da tudi nekaj učiteljev sodeluje pri teh listih. Mogoče je, a zelo žalostno znamenje.

Tirolsko je znana pobožna dežela, ki plačuje svoje učitelje, kakor dninarje. Tam živi po cerkvenih podatkih 2273 duhovnikov, 1947 menihov in 4032 nun. Slabo se jim gotovo ne godi. Češka, ki po številu prebivalcev Tirolsko 6 krat, po plačanju davkov pa nad 12 krat prekosi, ima 2000 manj duhovnih oseb. Na Tirolskem pride na 150 prebivalcev 1 menih ali nuna, na Češkem pa na 2500. Te številke tudi nekaj govore. **Rešetar.**

Dopisi.

Kranjsko.

Iz Idrije. (Pokojnemu tovarišu Ivanu Kogejju v spomin.) Pred dvema mesecema in to 12. vel. travna t. l. je zatisnil tukaj nenadoma za vedno

oči eden izmed veteranov slovenskega učiteljstva, upokojeni brezoviški nadučitelj g. Ivan Kogej. Bodi blagemu pokojniku, ki je nad 40 let deloval na šolskem polju, s temi vrsticami postavljen skromen spomenik.

Pokojnik se je porodil dne 5. vel. travna 1837. leta v Idriji. V istem času je bila v njegovem rojstnem mestu učiteljska pripravnica, v katero je pokojnik vstopil, ter jo leta 1858. tudi dokončal. Naslednjega leta je nastopil svojo prvo službo v Št. Petru na Krasu ter ostal ondi eno leto. Nato je nastopil svoje službovanje leta 1860. kot učitelj v Krašnji ter ostal tu do leta 1866. V tem letu se je preselil na Brezovico pri Ljubljani, kjer je po 33letnem napornem službovanju na enem in istem mestu deloma kot učitelj, deloma kot nadučitelj, meseca vinotoka preteklega leta vstopil v zasluženi pokoj, ter se s svojo družino preselil v svoje mu tako drago rojstno mesto Idrijo. Ves čas svojega službovanja je vestno opravljal svojo službo, kar priča mnogo mu izročeni priznalnih pisem. Izšel je sicer iz „stare šole“ a si je v teku časa s svojo pridnostjo in zanimanjem za stan pridobil toliko praktičnega znanja kot malokdo. Izredno ga je ljubila mladina. Ko je početkom tega šolskega leta pomagal na naši šoli poučevati, slišal se je večkrat glas od ljudi, kako so ga bili otroci veseli ter kako da radi govore o „ta starem gospodu učeniku“. Poleg ljubeče ga mladine pridobil si je pa tudi splošno spoštovanje odraslih. Ob času svojega službovanja na Brezovici je bil dolgo vrsto let občinski odbornik ter nekaj časa tudi občinski svetovalec. V znak njegovih zaslug za občino ga je imenoval leta 1897. brezoviški občinski odbor svojim častnim občanom.

Le malo časa mu je bilo odločeno uživati trdo do-
služen pokoj. Popolnoma zdravega je zadela kap in še istega večera omenjenega dne je izdihnil svojo blago dušo. Mimogrede bodi omenjeno, da je imel 16. velikega travna obhajati svoj god. Kako se je veselil tega dne, ko bode prvokrat, kar uživa pokoj, zamogel istega obhajati v krogu svojcev in prijateljev iz mladostnih dni. A smrtna kosa mu ni pustila prestopiti praga tega dne, pokosila ga je prej in to tako naglo s svojo kruto silo.

Kako priljubljen je bil pokojnik, ne le med učiteljstvom, kateremu je bil vsikdar krepka opora, ampak tudi med drugimi sloji rodnega mu mesta, priča njegov veličasten sprevod. Na čelu šolska mladina, domače in tuje učiteljstvo, mnogo uradnikov in duhovnikov ter neprešteta množica ljudstva spremljala je moža na njegovem zadnjem potu k večnemu počitku.

Počivaj v miru, tovariš, v zemlji svojega rodnega mesta!

A. Š.

Glas iz učiteljskih krogov z dežele o „duhovnih vajah“. Dobili smo zopet vabilo k duhovnim vajam za dneve 21., 22. in 23. vel. srpana v ljubljansko semenišče. Na vabilu je podpisan premilostljivi g. knezoškof Anton Bonaventura. Duhovne vaje bi bile za učitelje nekaj dobrega in koristnega in marsikateri učitelj bi se radostno odzval vabilu, ako bi bile pri nas druge razmere. Že 30 let opazujemo, da se je nas učiteljev klerikalna stranka le takrat spominjala, kadar je bilo po njih misli potreba, nam dati kak močen sunek pod rebra, ali kakšno debelo poleno pod nogo. Prezirala nas je povsod in ob vsaki priliki. Ne samo prezirala nas je, ampak še hujše je delala z nami, ko je po svojih glasilih v „Slovencu“, „Domo-ljubu“ itd. nas javno napadala in nam čast in spoštovanje

jemala. Brezverce nas še sedaj imenuje vse tiste, kateri ne trebimo v njih politični rog. Oni dobro vedo, kaj pišejo in delajo. Priprosto ljudstvo, si mislijo, nam je verno vdano in nam veruje vse. Pri njem moramo začeti in s koreniko izruvat spoštovanje in ugled učiteljstva. Ko se nam to posreči, ležala bode „uboga učiteljska para“ zmečkana, poteptana na tleh in zmaga je zagotovljena na naši strani. Solidarno je postopalo vse klerikalno učiteljstvo v tem smislu. Še celo naš presvitli gospod knezoškof nam ni prizanesel. Večkrat je imenoval brezversko šolo in brezversko učiteljstvo v svojih pastirskih listih, kateri so se brali raz leco po naših cerkvah. Zaman je bilo vse zatrjevanje in dokazovanje, da nismo brezverci, ampak da skrbno pazimo, kakor na zenico svojega očesa na nam v vzgojo dano šolsko mladino, da sami živimo in odgojujemo na verski podlagi. Ako bi mi brezversko odgojevali in učili, bi naši duhovniki in starši že davno zasledili in preprečili takošno odgojo in učenje; do sedaj mi ni niti en slučaj znan, da bi bil na Slovenskem kak učitelj kaznovan radi brezverske odgoje.

Da, to hujskanje in hinavsko obrekovanje je bilo vzrok, da smo učitelji poprej v politiki nevtralnimi, zavrgli klerikalno glasilo „Slovenec“ in njemu sorodno glaseče liste. Dobivali smo jih na deželi večinoma z druge roke od g. župnikov brezplačno. Hvala jim za to! Bolj premožni so pa bili sami na nje naročeni. Kdo bode poljubljal palico, s katero je bil po nedolžnem tepen? Zapustili smo stranko in časopise. Vsak učitelj je primoran napredovati ne samo v šolskih vedah, ampak tudi v politiki. Ni ga skoraj dneva, da bi ne prašal kak priprosti kmet: „No g. učitelj, kaj je novega po svetu?“ Odgovoriti je treba, in odgovora dati ne moreš, ako nisi poprej čital kakega političnega lista. Naročili smo se na list, kateri je bil edini naš zagovornik, in ta je naš dični „Slovenski Narod“. Ta list je bil že davno od klerikalcev zelo črten, ker je vsakemu povedal v brk, kar mu gre. „Slovenec“ je bil tih kot grob, kadar je nakuhal kakšen duhovnik kako debelo, „Sl. Narod“ je pa vse obvestil, zato pa je sledilo sovraštvo, in, o groza! v novejši dobi celo prokletstvo. Prepovedan je list, katerega se je oklenilo z vso ljubeznijo učiteljstvo. Kdor ga čita, ne dobi odveze, kdor ne dobi odveze, je velik grešnik in vse kar hočeš, celo brezverec. Sedaj ga imaš kleka! Pridite k duhovnim vajam, odpovejte se Slov. Narodu, odpovejte se svojemu prepričanju, obožujte našo stranko, ne delajte jej ovir, da bode ložje premagala brezverske in preplete liberalce, drugače vas bomo pestili, dokler vam ne staremo vseh kosti! Pomagajte nam delati konsumna društva, gospodarske zadruge, hodite z roko v roke z našo mnogozasluženo duhovščino, čeprav vas tepe, suva, obrekuje in zaničuje, to vse nič ne de, zato boste imeli jako veliko zaslugo pri Bogu, ako vse to voljno pretrpite. Ako kateri duhovnikov naredi kako pregreho v javno pohujšanje, ne pišite to v javne liste, ker kdor vzdigne roko zoper božje maziljence, bodi preklet na večne čase. Ako pa vi naredite kaj napačnega, to se mora objaviti, da se boste poboljšali, ker drugače nam popačite vse otroke in na ta način pride vera v nevarnost. Z eno besedo, bodite naše slepo orodje in videli boste, da boste srečni na tem in na onem svetu. Na tem svetu bomo gledali za vaš občni blagor v takej meri, da boste stradali vi in vaši otroci pri mastnih plačah, na onem svetu pa vam bo poplašal ljubi Bog, ker ste nam slepo služili, da bomo zmagali na vsej črti, dokler ne bomo neomejeni gospodarji.

Zakaj pa nas niso poprej vabili k duhovnim vajam? Zato ne, ker se za nas nihče brigal ni, ker so nas smatrali za neškodljive in ker jim nismo delali nobenih ovir. V novejši dobi so šele izprevideli, da je učiteljstvo močna trdnjava, katero so po neprevidnosti sunili od sebe. Sedaj bi jo zopet na lep način radi zvalili k sebi, pa je prepozno! Učiteljstvo pozna svoje prijatelje in jih zna tudi ceniti. Ono je dobilo svoje prepričanje, kateremu bode ostalo zvesto. Človek ne more živeti samo od božje besede, ampak more imeti kruha, dokler živi. Božje besede in druge dušne hrane imamo doma v obilnosti, kruha pa zelo malo. Živeti hočemo po svojem verskem in političnem prepričanju, čeprav nas zaničujejo. Zlorabiti pa se ne pustimo v politične namene od nikogar.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev. Delegate za XII. glavno skupščino Zaveze v Mariboru so prijavila dalje ta-le društva.

XXII. Litijsko učiteljsko društvo: 59. g. Janko Škrbinec, nadučitelj — Višnja gora. 60. Jos. Zajec, nadučitelj — Veliki Gaber.

XXIII. Gornjegrajsko učiteljsko društvo: 61. g. Franc Praprotnik, nadučitelj — Mozirje. 62. g. Jos. Terčak, nadučitelj — Sv. Frančišek.

XXIV. Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo: 63. g. Tomaž Kurbus, nadučitelj — Slivnica. 64. g. Sim. Sekirnik, šol. vodja — Rogatec. 65. g. Hinko Šumer, učitelj — Šmarje.

Do 25. malega srpana še niso prijavila delegatov 4 kranjska, 5 štajerskih, 1 goriško in 1 istrsko društvo; podatkov za tajniško poročilo pa niso še poslali 2 kranjski, 4 štajerska, 2 goriški in 1 istrsko društvo. Prosimo, da izvolijo to takoj storiti!

Gg. člani upravnega odbora opozorimo, da naj se pripeljejo 8. mal. srpana t. l. z brzovlakom, ki odhaja iz Nabrežine ob 8.32 zjutraj, iz Ljubljane ob 11.29 in pride v Maribor ob 2.48, gg. delegati in dame delegatinje naj se pripeljejo s poštnim vlakom, ki odhaja iz Nabrežine ob 10.51, iz Ljubljane ob 2.50 in pride v Maribor ob 7.25.

Na mnogobrojno in veselo svidenje v Mariboru!
Vodstvo „Zaveze“.

Štajersko.

Vabilo. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico uljudno vabi vse p. t. udeležence 12. skupščine v Mariboru, kakor vse druge p. t. prijatelje slovenskega učiteljstva na zabavni večer in ples v krasnih prostorih ponosnega Narodnega doma 9. dne vel. srpana meseca. Začetek ob 8. uri zvečer, vstopnina 1 K. Posebna vabila se ne bodo razpošiljala. Ker je eventuelni prebitek namenjen učit. konviktu za Spodnje Štajersko, se preplačila hvaležno sprejemajo.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico, 29. dne mal. srpana meseca 1900.

Tajnik:
Davorin Lesjak.

Predsednik:
Josip Lasbacher.

Sevniško-breško učit. društvo je zborovalo 8. mal. srpana t. l. na Vidmu. Po prečitaju zapisnika tretjega letošnjega zborovanja je poročal predsednik g. Knapič o raznih društvenih zadevah. Slomšekove slavnosti se društvo ne more vdeležiti korporativno, ker ima naš okraj prejšnji dan okr. učiteljsko konferencijo, pač pa je društvo izreklo iskreno željo, naj bi si nekateri tovariši izprosili odpusta za en dan, da gredo na Ponikvo. Brez dopusta pa je to radi silno neugodnih železničnih zvez nemogoče. Tovariš g. Klinè je zelo obširno — v eno uro trajajočem govoru — podaval o konferenčnem vprašanju „Katero napake delajo starši največkrat pri vzgoji

svojih otrok?“ Hvaležni smo mu za izboren referat. Nekateri tovariši so dodali več slučajev napačne domače vzgoje, ki jih ovirajo pri pouku v šoli. Tovariš g. Tratar je govoril nato o obravnavi pesniških sestavkov na višji stopinji. Pesem „Korist ognja“ — že ta naslov nima pravega pomena; boljši bi bil „Moč ali sila ognja“ — ta pesem ima toli skrpucanih izrazov in stavkov, da je res prava umetnost, otrokom jo docela pojasniti. Dva naša pesnika in še drugi so jo prestavljali, oz. popravljali, tako da res nima nikake literarne vrednosti. Bolje bi bilo, da bi obravnavali pri konferenciji kako drugo izvorno pesem, saj jih je v „berilih“ toliko in tako krasnih. Glede II. nem. vadnice smo se vsi zjediniili v tem, da naj bi se vezala ta knjiga v dva dela, ker tako je predraga za naše razmere.

Po zborovanju smo imeli skupni obed, po katerem smo se prav kolegijalno, pristrčno zabavali do večera. Žal, da smo se zbrali poleg vrle kolegince gđc. Novakove samo tovariši in tovarišice iz breškega okraja. Izven omenjene gospice ni bilo nikogar iz sevniškega okraja. To je žalostno, tovariši! To je znak nekolegijalnosti! Vse delo navaliti na rame nekaterih; a sami si mislite: če bodo kaj priborili, saj postanemo deležni istega tudi mi! Taki so menda res oni, ki imajo kraj zborovanja tako blizu in vendar ne pridejo. Da se ta silna napaka odpravi, da se povrnejo v društvo boljše razmere: v to pomozite Bog!

Književnost in umetnost.

Zvonček. Številka 8. slovenski mladini tako priljubljenega „Zvončka“ je posvečena cesarjevi sedemdesetletnici in ima to-le izbrano vsebino: Cesarju ob sedemdesetletnici. Zložil Simon Palček. — Ob cesarjevi sedemdesetletnici. Zložil Zmagoslav. — Cesarjeva sedemdesetletnica (s tremi krasnimi podobami.) Spisal Jakob Dimnik. — Zaostala čestitka. Spisal Ivo Trošt. — Poroka nadvojvode Franca Ferdinanda (z dvema krasnima podobama.) Spisal J. D. — V šolo. Zložila Kristina. — Pouk in zabava. — Avstrijska zgodovina. — Zemljepis Hrvatske. — Besedna naloga. Priobčil Dražun. — Rešitev rebusa, uganke in demanta v 7. številki. Razširjajte „Zvonček“, ki se sam najbolj priporoča!

Telovadba v petrazrednih in manj kot petrazrednih ljudskih šolah. Po učnih načrtih priredil Franc Brunet, c. kr. učitelj telovadbe na višji realki. Podrobni učni načrt za petrazrednice priredil Jakob Furlan, mestni učitelj v Ljubljani. — V Ljubljani 1900. Založil pisatelj. Strani 252, cena 2.60 K, vezana 3 K, po pošti 20 h več. — To je polni naslov knjige, katere smo bili slovenski učitelji krvavo potrebni. Telovadba je bila doslej po naših šolah izvečine ubožica, ki ni uživala onega negovanja, katerega zasluži. Vzrokov za to prezirljivost je bilo dovolj. Prvi je pač pomanjkanje telovadnic, a ne manjši vzrok je bil tudi ta, da nismo imeli doslej knjige, po kateri bi se mogel učitelj ravnati pri pouku telovadbe; doslej nam je bilo enotno poveljevanje nekaj docela tujeja. Brunetova temeljito sestavljena knjiga, ki jo pojasnuje precej podob, bo odslej učiteljica in vodnica učitelju pri telovadnem pouku, a nič manjše važnosti ni Furlanov pridejani podrobni učni načrt, ki se takisto odlikuje po natančnosti, temeljitosti in strokovnjaški razpredelbi. Tesni prostor nam ne dopušča, da bi ocenjevali knjigo temeljiteje, zadošča naj, da zaslužno poudarjamo nje popolnost in vrednost. Slovensko učiteljstvo bo gotovo prav pridno segalo po nji. Gospodoma Brunetu in Furlanu pa bodi izrečeno vse priznanje.

Ta lepa knjiga se dobiva v Kleinovi tiskarni in pri vseh knjigotržcih.

Avstrijska zgodovina za ljudske šole, priredil J. Dimnik, ki bo obsegala približno deset tiskanih pol, bo dotiskana še ta mesec. Naročila sprejema založnik g. Josip Petrič, trgovec s šolskimi potrebščinami v Ljubljani.

„Glasbena Zora“, II. letnik, zvezek VII. ima to-le vsebino: Gimnastika prstov in ročnih zgibov. Spisal Fr. Gerbič. — Slovenska glasba. — Vesti iz umetniškega sveta. — V muzikalni prilogi: Rasti, rožica! Besede E. Ganglove. Uglasbil Fr. Jordan za moški zbor. — Moj vrtec. Besede Andr. Praprotnikove. Uglasbil Fr. Ferjančič za moški zbor. Arija Ivana. Iz opere „Teharski plemiči“. Besedilo napisal A. Funtek. Uglasbil dr. B. Ipavec.

„Slovenka“. Vsebina VII. zvezka je ta-le: Oton Zupančič: „Nedeljska romanca“. Ivo Šorli: „Iz teme v temo“. Oton Zupančič: „Pesem“. Mrakova; „Idealno materinstvo“. I. S. Machar — Ant. Dermota: „Pismo“. Dragotin Lončar: „Lavra Marholmova o ženi“. Oton Zupančič: „V gozdu“. Zofka Kveder: „Studentke“. Ivanka: „Zavod sv. Nikolaja v Trstu“. Listek: Književnost in umetnost: razno. Slika: H. Tichy: Pietà. S to številko pričena drugi poluletnik „Slovenke“, ki bo poslej prinašala tudi slike. Sicer pa ostane smer „Slovenke“ ista, kakor je bila doslej.

Bartlove skladbe izidejo v kratkem in sicer za sedaj prvi zvezek, ki bode stal 2 K. Pozneje pa skoro gotovo izideta še dva zvezka, katera je obljubil urediti gospod L. Pahor v Ljubljani. Dolžnost slovenskega učiteljstva je, da podjetje podpira, da pokojnikova vdova zraven vsega ne bode trpela še gmotne škode. Naročila na prvi zvezek se lahko določijo g. J. Kstanjencu v Litiji, ki je prevzel to zadevo za sedaj!

Vestnik.

Učiteljski konvikt v Ljubljani: Čisti dohodek abiturijentske veselice ljubljanskih učiteljskih učiteljskih 230 K; sl. tvrdka Fr. Ksav. Souan v Ljubljani 45.70 K; sl. tvrdka Gričar & Mejač v Ljubljani 26 K; g. Brinšek, trgovec v Trnovem pri Ilirski Bistrici; 14.60 K; rodbina Vrančičeva v Ljubljani, namesto venca na grob g. nadučitelju Ivanu Bartlu 6 K; Višnjegorsko učiteljstvo namesto venca na grob r. Ivanu Bartlu 6 K; g. Ivan Pokorn, naduč. v Horjulu 3 K, namesto venca na grob r. Ivanu Kogejju; gospica Kristina Demšar, učiteljica v Šmartnem pri Litiji poslala 86 K 80 h, katere so darovali hvaležni Šmarčani mesto venca na krsto prerano umrlega gosp. nadučitelja Ivana Bartla in sicer: gg. F. Knaflič, Ign. Zore, V. pl. Wurzbach po 10 K, V. Polan 8 K, J. Wakonigg 6 K, V. Arko in dekan Lavrenčič po 5 K, K. Demšar in A. Moss po 4 K, J. Robavs 3 K, V. Watzabe, J. Štrukelj, kaplan, J. Trpin, katehet, Slavina, Šelekar, J. Razboršek, Antonija Mandelj po 2 K, Brezovar, duhoven, Franca Mihelčič, M. Erman, Terezija Papež, A. Tomazin, Mici Kepa, Katarina Verbajš, Terez. Verbajš, Jos. Izgoršek po 1 K, Ant. Kahme in Ant. Verbajš po 40 vin.; g. Juvanc Franc, učitelj na Vrhu, na knj. kr. podr. št. 94 12 K. — Živeli! Učiteljstvo ljubljanske okolice 26.08 K.

† **Rok Mrčun.** Dne 23. malega srpana je umrl po mučni dvemesečni bolezni č. g. Rok Mrčun, katehet na ljubljanskih mestnih šolah, star šele 45 let. Prerano umrli pokojnik je bil duhovnik po volji božji, kakršnih je malo dandanes; živel je le za cerkev in za šolo, za vse drugo se ni brigal, zato je pa bil splošno priljubljen. Šolska mladina je točila za njim britke solze; žaluje pa po njem tudi vse mestno učiteljstvo, kojemu je bil blagi pokojnik najboljši tovariš in prijatelj; on ni sodil učiteljev po političkem prepričanju, ampak po srcu in po delu! On je spoštoval in čislal nas, in mi pa njega. In tako bi bilo prav lahko še marsikje! Žal, da ni, ker je med današnjo duhovščino le premalo takih uzornih Kristusovih naslednikov, kakoršen je bil r. Mrčun. Res škoda ga je, tako gre od ust do ust med ljubljanskim učiteljstvom. Tudi mi pravimo: Res škoda je Mrčuna, in težko mu bo dobiti vrednega naslednika. „Ljubljansko učiteljsko društvo“ je položilo na njegov grob krasen venec s trakovi. Mir in pokoj njega blagi in plemeniti duši!

Učiteljstvo ljubljanske okolice je izvolilo pri uradni konferenciji dne 25. m. m. svojim zastopnikom v c. kr. okrajnem šolskem svetu za bodočo šestletno dobo gg. nadučitelja Frana Paplerja iz Borovnice in Janka Žirovnika iz Št. Vida nad Ljubljano. Obadva sta vrta napredna učitelja. G. Žirovniku je dalo učiteljstvo s to izvolitvijo nekoliko zadoščenja za neopravičene in škrajno grde in krivične napade na neomadeževano čast Žirovnikovo od strani razupitih šentvidskih klerikalnih hujskačev.

Vojska in šola. Avstro-ogrška država izda v letu 1901 a) za vojsko: redno 301,980.832 K, izredno 40,137.688 K; b) za ljudske šole pa — nič.

Zahvala. Podpisana žalujoča rodbina si usoja tem potom izreči najiskrenejšo zahvala vsem onim, ki so na tako blag način izkazali svoje sočutje med boleznijo in spremili blagovolili predragega rajnega soproga, oziroma očeta, gospoda Ivana Bartla k zadnjemu počitku.

Posebno si štejemo v dolžnost, najtopleje se zahvaliti prečastiti duhovščini, zlasti posebno hvaležnost g. dekanu Ivanu Lavrenčiču za njegovo plemenito blagonaklonjenost, duševno in telesno podporo med boleznijo in tolažbo v najbitnejših urah; slavnemu litijskemu pevskega društva, šmartinskemu gasilnemu in pevskega društva, gg. kolegom in kolegijam litijskega okraja, darovalcem krasnih vencev in sploh vsem, ki so se vdeležili pogreba, ali pismeno izrazili svoje sočutje.

Žalujoča rodbina.

Ponudba. Nadučitelj, dvorazredničar v lepem kraju na Gorenjskem blizu mesta in železnice, menjal bi rad za službo. Ime dotičnika se izve pri našem uredništvu.

Osobna vest. G. Vinko Krek, učitelj v Poddragi pri Vipavi, je imenovan učiteljem-voditeljem šole družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu.

V Pariz sta odpotovala dne 27. m. m. gg. učitelja Josip Brinar iz Rajhenburga in Ljudevit Stiasny iz Radovljice. Prve dni t. m. pa odpotujejo gg. učitelji Ivan Belè, Jakob Dimnik in Fran Galè, vsi trije iz Ljubljane in g. Alojzij Luznik iz Vrhnike. Eden izmed teh odpotuje dne 10. t. m. po zborovanju „Zaveze“ ter išče sopotovalca. Ime dotičnika je na razpolago pri našem uredništvu.

Čujte, čujte! G. župnik Kolar iz D. M. v Polji se hvali, da bodo gosp. J. Žirovnika prav gotovo pregnali iz Št. Vida!

† **Jurij Avguštinčič.** Učiteljska bolezen, tuberkuloza si je izbrala v naših vrstah zopet eno žrtev. Dne 20. mal. srpana je namreč preminul učitelj Jurij Avguštinčič v 40. letu svoje starosti. Rajni je služboval na Planini, na Dobjem in pri Sv. Antonu na Štajerskem.

Bila mu zemljica lahka!

Gosp. Ivan Krajnik, nadučitelj na štirirazrednici v Kobaridu na Primorskem, je bil lansko leto nenadoma odpupčen iz službe, ker je bil porednega otroka „preveč v roke vzela“. Vsi smo takrat omilovali g. Krajnika, kajti zadela ga je skoro obenem tudi druga nesreča, da mu je umrla mlada žena in osivela mati. Človek bi bil mislil, da bode mož obupal. Toda vstrajal je. S pomočjo dr. Tume, vrlega dež. poslanca v Gorici, se mu je posrečilo, da je naučno ministrstvo te dni privolilo, da se Krajnik zopet sprejme v službo. Krajnik je učitelj z dušo in telesom, ki ima izpit za meščanske šole z odliko. Čestitamo vrlemu tovarišu prav iskreno!

Slomšekova slavnost na Ponikvi. Vljudno se nanzanja, da bo učiteljski zbor pel pri tej slavnosti sledeče pesmi: 1. Pri odkritju spominske plošče na šolskem poslopju „Molitev“ D. Fajgelj: „Za slovanski rod“. Moški zbor. (Mohorska pesmarica str. 59). 2. Pri koncertu: a) M. Foester: „Katica slovenskih narodnih pesmij“. (Moh. pesm. str. 33.), b) H. Volarič: „Slovenski svet, ti si krasan“. Moški zbor. Če bi se oglasilo tudi primerno število gdč. tovarišic-pevkinj, pojemo „Kitico“ v mešanem zboru. Skupna pevska vaja se vrši na dan slavnosti ob 9. uri dopoldne v šolskem poslopju na Ponikvi. Končno prosimo še edenkrat posebno tov. pevce in pevke, da se udeležijo slavnosti, kolikor mogoče v največjem številu,

da bode naš nastop tim veličastnejši. Posamezne glasove pesm. „Slov. svet“ preskrbita g. predsednik učit. društva za šmarski okraj in g. pevovdja učit. društva za celjski in laški okraj.

Otium cum dignitate. V pokoj je šel na lastno prošnjo c. kr. vladni svetnik in poročevalec v deželnem šolskem svetu kranjskem g. Josip Merk ter bil odlikovan pri tej priliki z naslovom dvornega svetnika. G. Merk je bil dober človek; vsakomur je pomagal, komur je le mogel, zato ga bo ohranilo kranjsko učiteljstvo v najblažjem spominu. Da se nahaja kranjsko ljudsko šolstvo na takej stopinji, na kakoršni je danes, to je po večini zasluga g. dvornega svetnika Měrka. S ponosno samozavestjo se ozira lahko na svoje delovanje v prid kranjskemu šolstvu in učiteljstvu in z mirno in veselo vestjo bo lahko užival zasluženi pokoj — otium cum dignitate — v hladni senci plodonosnega drevesa svojega truda in dela. Želimo mu, da bi užival zasluženi pokoj zadovoljen, vesel in zdrav do skrajnih mej človeškega življenja!

Vprašanje. Zakaj se drugo učno mesto v Šiški pri Ljubljani ne razpiše v stalno nameščenje? Zakaj se taka služba, kakor je ta, za katero bi se dobilo na izbero najboljše kvalifikovanih moških prosilcev, oddaja začasno pod roko?

Sub auspiciis Imperatoris bo na graškem vseučilišču promoviran doktorjem filozofije, profesor na ljubljanskem učiteljskem, g. Fran Ilešič. Čestitamo vrlemu in uzornemu šolniku na tem odlikovanju!

Duhovne vaje za kranjsko učiteljstvo bodo letos zopet v semenišču, oziroma v nunskem samostanu. Proti duhovnim vajam kot takim bi ne imeli nič, ko bi ne vedeli, da so dandanes te vaje le vaba učiteljstva v klerikalni tabor.

Jubilejska samopomoč.

Ti-le p. i. udje so še na dolgu, in sicer: B. F. v R.-B. 4 K; B. S. pri Sv. T. 4 K; G. T. v P. 4 K; G. J. v Št. 4 K; H. J. v P. 4 K; J. F. v D. 4 K; K. J. v K. 4 K; K. F. v Š. L. 8-30 K; L. M. pri Sv. A. 4 K; N. M. J. v M. 2 K; N. E. v M. 2 K; P. A. v G. 2 K; P. F. pri Sv. M. 4 K; Sch. A. v G. 4 K; S. J. pri Sv. A. 4 K; T. A. St. J. 4 K; Ž. J. pri Sv. M. 2 K; Ž. M. pri Sv. M. 2 K; Z. V. v B. 4 K; Z. F. v R. 2 K; — Kdor se iz tega ne spozna, naj pogleda številko sprejemnega lista v 17. številki našega lista. — Kdor do pičice ne zadosti pravilom, ne bodo imeli ostali njegovi nič pravic do društva.

Dne 16. t. m. je umrl ud našega društva, g. Ivan Bartl, nadučitelj v Šmartnem pri Litiji. Na podstavi § 3. društvenih pravil sem izplačal vdovi 340 K.

V smislu § 4. društvenih pravil prosim vse društvenike, da plačajo za ta (tretji) slučaj smrti vsak po 2 K in sicer tekom enega meseca.

Ljubljana, dne 18. mal. srpana 1900.

Jakob Dimnik,
t. č. predsednik in blagajnik.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 951

Kranjsko.

o. šol. sv. V krškem okraju se zopet razpisujete učiteljske službe:

1. Služba učitelja-voditelja na enorazrednici v Dobovcu s postavno plačo in 200 K stanarine.

2. Služba učitelja-voditelja v Velikem trnu. Postavna plača in prosto stanovanje.

Pravilno opremljene prošnje za te službe vlagati je predpisanim potom do 15. avgusta t. l. tu sem.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 21. mal. srpana 1900.

Št. 556

o. šol. sv. Nadučiteljsko mesto na štirirazredni ljudski šoli v Šmartnem pri Litiji z zakonitimi prejemki se razpisuje v stalno, oziroma začasno nameščenje.

Prosilci naj svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potom do 15. vel. srpana semkaj vlagajo.

C. kr. okr. šol. svet v Litiji, dne 16. mal. srpana 1900.

Št. 580

o. šol. sv. Na enorazrednici v Kolovratu razpisuje se služba učitelja-voditelja s postavnimi dohodki in prostim stanovanjem v stalno ali začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje za to službo vlagati je do dne 15. vel. srpana 1900 tu sem.

C. kr. okr. šol. svet Litija, 22. mal. srpana 1900.

Št. 576

o. šol. sv. Na štirirazredni ljudski šoli v Zagorju razpisuje se učiteljsko mesto s postavnimi dohodki v stalno ali začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje za to službo naj se vlagajo predpisanim potom do 20. vel. srpana t. l. tu sem.

C. kr. okr. šolski svet Litija, dne 20. mal. srpana 1900.

Razpisuje se v stalno popolnitev mesto tretjega veroučitelja na javnih mestnih ljudskih šolah s prejemki II. plačilne vrste kranjskega učiteljstva.

Prošnje je po predpisanej poti vlagati do 18. vel. srpana t. l. pri podpisanim okrajnem šolskem oblastvu.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani dne 27. mal. srpana 1900.

Štajersko.

Št. 191

o. šol. sv. Na trirazredni ljudski šoli na Planini je stalno, event. provizorično popolniti učiteljsko mesto z dohodki II. plačilnega reda.

Prošnje za to službo, s katero so združeni prejemki, kakor jih določa zakon z dne 19. kimavca 1899. l. je vlagati po službenem potu pri krajnem šolskem svetu na Planini do 27. vel. srpana 1900.

Okrajni šolski svet v Sevnici, dne 29. mal. srpana 1900.

Št. 187

o. šol. sv. Na dvorazredni ljudski šoli pri sv. Antonu je stalno popolniti učiteljsko mesto z dohodki III. plačilnega reda.

Prošnje za to službo s katero so združeni prejemki, kakor jih določa zakon z dne 19. kimovca 1899. l. je vlagati po službenem potu pri krajnem šolskem svetu pri sv. Antonu do 25. vel. srp. 1900.

Okrajni šolski svet v Sevnici, dne 26. mal. srpana 1900.

Istra.

Št. 515

o. šol. sv. Na mešanej dvirazrednici s slovenskim učnim jezikom v Hrušici popolniti je mesto učiteljice, eventualno učitelja III. plačilnega reda.

Dohodki, združeni s to službo, razvidni so iz deželne postave za Istro z dne 14. decembra 1888 dež. zak. št. 1 ex 1889.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potom tekom štirih tednov sem predložijo.

C. kr. kotarski šolski svet.

Predsednik: *Scarpa* l. r.

Št. 518

o. šol. sv. Na mešanej enorazrednici s slovenskim učnim jezikom v Sliviji popolniti je mesto učitelja-voditelja III. plačilnega reda. Prosilci imajo dokazati, da so usposobljeni tudi za poučevanja katoliškega veronauka kot pomočniki.

Dohodki, združeni s to službo, razvidni so iz deželne postave za Istro z dne 14. grudna 1888 dež. zak. št. 1 ex 1899.

Prosilci naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potom tekom štirih tednov pri podpisanim okrajnem glavarstvu.

C. kr. okrajni šolski svet.

Predsednik: *Scarpa* l. r.

Fr. Čuden

urur v Ljubljani
Mestni trg šte. 25 nasproti rotovžu
priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih

žepnih in stenskih ur

budilnikov, prstanov,
uhanov, šivalnih strojev
od 25 gld. naprej,
biciklov od 100 gld. naprej.

Popravila se izvršujejo natančno in točno.

Novi cenovniki na zahtevanje franco in zastonj.

GRIČAR & MEJAČ

LJUBLJANA
Prešernove ulice šte. 9
priporočata svojo bogato zalogo izgotovljene moške in ženske obleke v vsaki velikosti ter najboljše perilo in zavratnice po najnižji ceni.

Kdor si kupuje obleko, ogleda naj si najprvo najino zalogo.

Naročila po meri izvršujejo se točno in ceno na Dunaju
Ilustrovani ceniki se razpošiljajo franco in zastonj.

P. i. učiteljstvu znižane cene.

Pedagogičsko društvo

v Krškem

priporoča

slededeče knjige po znižani ceni:

1. **III., IV., V., VI. Pedagogičski letnik** prej 1 gld., sedaj 60 kr.
2. **Slavnostni pedagogičski letnik** prej 1.40 gld., sedaj 80 kr.
3. **Logika** prej 60 kr., sedaj 40 kr.
4. **Občno ukoslovje** prej 60 kr., sedaj 40 kr.
5. **Izkustveno dušeslovje** prej 60 kr., sedaj 40 kr.
6. **Jezikovni pouk** prej 60 kr., sedaj 40 kr.
7. **Nazorni pouk** prej 1.30 gld., sedaj 90 kr.
8. **Navod k početnemu risanju** prej 40 kr., sedaj 30 kr.
9. **Pouk o črtežih** prej 40 kr., sedaj 30 kr.
10. **Stavbni črteži** prej 1 gld., sedaj 70 kr.

Te cene veljajo za naročnike, ki naroče knjige naravnost pri odboru v Krškem. Pri cenah je vračunjena tudi poštnina.

Češnik & Milavec

v Ljubljani

Špitalske - Lingerjeve ulice

priporočata slavn. občinstvu za pomladno in poletno sezono svojo bogato, novo založeno trgovino najlepših novosti v veliki izberi za ženske in moške obleke.

Vzorci se pošiljajo po pošti brezplačno.

Poslano!

Častitemu p. n. učiteljstvu v prijazno priporočilo:
V korist šoli in učencem kupujte svinčnike

Hardtmuthovega fabrikata

katerih zalogo imam edino jaz za vse slov. pokrajine.
Blago dobro, cena nizka.

I a

Št.	Barva lesa in oblika	Trdost	Cena sklada = 144 kosov kron. veljava
100	Beli les, okrogel, rudeča znamka	št. 1 mehak	1.42
99	Cedrov les, Rudeča znamka	srednji	2.70
301	Rudeč les, politiran osmerokotnik, srebrna znamka	srednji	4.50
302	"	št. 2 in 3	5.04
504	Rujav, politiran, zlata znamka. Aust. pene.	št. I, II, III, IV	6.84

II a

Št.	Barva lesa in oblika	Trdost	Cena sklada = 144 kosov kron. veljava
119	Beli les, črna znamka, okrogel	št. 1 mehak	2.—
97	Cedrov les, črna znamka	št. 2 srednje mehak	3.60
231/a	Črni les, politiran srebrna znamka, šesterokotnik	mehak, srednji trdi	6.84
123	Rudeč, politiran, srebrna znamka osmerokotnik	št. 1 do 4	8.—
110	Rujav, politiran, narurna znamka	št. 1 do 4	16.20

Imam tudi veliko zalogo raznovrstnih
šolskih potrebščin.

Izšla je I. serija razglednic s Praprotnikovo podobo v korist učiteljskemu konviktu. 100 razglednic stane 7. kron.

Priporoča se uljudno

Iv. Bonač

v Ljubljani, Šelenburgove ulice.

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga dá zaslužiti učiteljstvo, dogovorjene odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemavec izplača, zabeleži v prid konviktu.

1. **Jos. Petrič** — zaloga raznovrstnih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“ in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
2. **Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
3. **Miličeva tiskarna** — zaloga uradnih spisov i. t. d. — v Ljubljani, Stari trg.
4. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.
5. **Šeberjeva tiskarna** v Postojini, zaloga uradnih spisov itd.
6. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
7. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Mestni trg.
8. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg
9. **Anton Krejči**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfovih ulicah v Ljubljani.
10. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
11. **Kavčič & Lilleg** — „Pri zlatorogu“ — trgovina s specerijskim blagom v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
12. **Jeglič & Leskovic**, trgovina s specerijskim blagom na Jurčičevem trgu v Ljubljani.
13. **Filip Fajdiga**, mizar in trgovina s pohištvom v Prešernovih ulicah št. 50 (nasproti novi pošti) v Ljubljani.
14. **Maks Domicelj**, zaloga moke iz mlina Vinka Majdiča po en gros cenah v plombovanih vrečah po 10, 25, 50, 85 in 100 kg. na Rimski cesti (Mundova hiša) v Ljubljani.
15. **B. Schmeltzer**, zaloga stolov, Šelenburgove ulice v Ljubljani.
16. **Ivan Bonač**, zaloga šolskih knjig, svinčnikov družbe sv. Cirila in Metoda in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, Šelenburgove ulice.
17. **Banka „Slavija“** v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, podpira učiteljski konvikt in daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezi slovenskih učiteljskih društev.“

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.

Na zahtevanje se pošilja brezplačno
ilustrovani cenik
za navadne in c. kr. izključljivo privilegovane
harmonije in didaktofone.

V obila naročila se priporoča tvrdka:

(5)

Jos. Lenarčič & Comp.
na Vrhniki pri Ljubljani.

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg-ova knjigotržnica

↔ v Ljubljani ↔

ima vedno največjo zalogo vseh v naši kronovini uvedenih šolskih knjig in zemljevidov ter priporoča slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom v nakup:

Glavne oblike zemeljskega površja 2 gld. 50 kr.
Napete na platno in z luknjicami 3 „ 50 „
Napete na platno in s palčicami 4 „ — „
Zavojnina in frankovana pošiljatev — „ 50 „

Slovenski stenski abecednik s slikami

na 25 tablicah 2 gld. 50 kr.; na 13 močnih lepenkah z obročki za obešanje 5 gld. 75 kr.; na 25 močnih lepenkah, vsaka posebe napeta, tudi z obročki za obešanje 8 gld. 75 kr. Za vozni list in zavojnino računamo 30 kr.

Praprotnikov mali šolski besednjak

slovenskega in nemškega jezika 6. natisk. — Obširno pomnožil in popravil Jakob Dimnik; cena vezani knjigi 1 gld.

Ženska ročna dela

za pouk na ženskih učiteljskih. — Sestavila Pavla pl. Renzenberg I. del: Kvačkanje, cena vezani knjigi 90 kr.

Jos. Petrič

v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 4

tovarniška zaloga papirja * *Tovarna papirnega blaga in šolskih zvezkov* * *Žavod za črtanje trgovskih, poslovnih in uradnih knjig po ameriškem sistemu.*

Priporoča svoje izdelke papirnih ureč najboljše kvalitete in po najnižjih cenah, kakor tudi razne pisarniške, pismene, konceptne in ovojne papirje.

Nadalje priporoča svojo veliko zalogo pisalnega in risalnega orodja v največji izberi. Ceniki se dopošljejo brezplačno.

Za mnogobrojne naročbe uljudno prosi z vsem spoštovanjem

Jos. Petrič

tovarna papirnega blaga in zastopnik c. kr. tovarne papirja v Reki.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatev naj se pošiljajo franko. — Oznaniila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Jožef Pance**. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska Miličeva tiskarnica v Ljubljani.